

TÜRKÜLERİMİZDEKİ HOŞGÖRÜ TEMASINA TOPLUMSAL BAKIŞ VE HACI BEKTAŞ VELİ

Ünal İMİK

Özet

Hacı Bektaş Veli, gibi Anadolu düşünürlerimize ait insanlı söylemler, tüm Anadolu'yu derinden etkilediği gibi, halkın duygu ve düşüncelerinin bir yansıması olan halk türkülerimizde de kendini göstermiştir. Bu sebeplerdir ki, Anadolu Türkülerinin birçoğu, her dinlediğimizde bizi sıcak bir dostluk ve kardeşlik havasına bürümektedir. Bu araştırma; Anadolu düşünürlerine ait insanlı düşünce ve hoşgörünün, halk türkülerimizdeki yansımasını ve dinleyicilerin konu ile ilgili düşüncelerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu sebeple, tesadüfi örneklem belirleme yöntemiyle seçilen farklı yaş, cins ve sosyo-kültürel tabakalardaki 700 örnekleme anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS analiz programı yardımı ile basit frekans değerlerine göre analiz edilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda, Anadolu düşünürlerine ait insanlı yaklaşımın türkülerimize büyük oranda yansıdığı, insanlı düşüncenin ürünü olan sanat eserlerinin insanları olumlu yönde değiştirebileceği, toplumsal hoşgörünün sağlanmasında insanlı düşünce yaklaşımı ile meydana getirilmiş müzik eserlerinin etkili olabileceği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hacı Bektaş Veli, türkülerimizde hoşgörü, toplumsal bakış

SOCIAL PERSPECTIVE TO INDULGENCE THEME IN OUR FOLK SONGS AND HACI BEKTASH VELI

Abstract

Humanistic discourses belonging to Anatolian philosophers such as Hacı Bektash Veli both influenced the whole Anatolia deeply and also showed itself in folk songs as a reflection of emotion and thoughts of society. Therefore, most of the Anatolian Folk Songs cover us with warm friendship and brotherhood mood each time we listen to them. This study attempts to put forward the reflection of humanistic thought and indulgence belonging to Anatolian philosophers on our folk songs and thoughts of listeners about the issues. For this aim, the survey form was applied on 700 samples at different age, gender and socio-cultural level that were chosen with random sampling method. Data obtained were analyzed according to simple frequency values with the help of SPSS analysis program. As a result of this evaluation,

* Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü, Malatya/Türkiye,
unal.imik@inonu.edu.tr
doi:10.12973/hbvd.69.109

it was concluded that humanistic approach belonging to Anatolian philosophers has been reflected on our folk song greatly, works of art which are products of humanistic thought can change people positively, musical works composed through approach of humanistic thought can be effective in enabling social indulgence.

Keywords: Haci Bektash Veli, indulgence in our folk songs, social perspective

Giriş

Kültürel değerlerimiz ve yaşam felsefemizin gönül dili ile yeniden yorumlanmış formları olan türkülerimiz, duygu ve düşüncelerimizin en etkili bir biçimde ifade edilebileceği araçların başında gelmektedir. Anadolu’da yaşayan saz şairlerinin kendilerine has bir üslup ve ustalıkla seslendirdikleri Anadolu türkülerinde, birçok farklı tema işlenmesine rağmen “insan sevgisi, hoşgörü ve barış” birçoğunun temel taşıını oluşturmuştur. Bu durumun, Anadolu insanının yaşam felsefesi ve düşünce yapısından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Anadolu’da yaşayan insanların genel anlamda barış ve kardeşlik duygularına yakın olmaları ve bu yönde davranışlar sergilemelerinin temellinde yatan en önemli etkenlerin başında, hoşgörülü yaklaşımlarıyla topluma örnek olan Anadolu düşünürlerinin önemli rol oynadığı düşünülebilir. Mevlana, Yunus Emre ve Hacı Bektaş Veli gibi barışçıl söylemleri ve yaşam biçimleriyle topluma güzel örnek olmuş düşünürlerin, bu anlamda toplumsal hoşgörüye katkı sağlamak konusundaki görevlerini başarıyla yaptıklarını söylenebilir.

Anadolu insanının yaşam felsefesinin temeline hoşgörünün yerleşmesinde önemli rol oynadığı düşünülen Anadolu düşünürlerinin bu yaklaşımı, sadece bu coğrafyada değil, dünyanın birçok bölgesinde yaşayan farklı toplumlar üzerinde de kabul ve itibar görmüştür. Unesco’nun 2007 yılını “Dünya Mevlana Yılı” olarak ilan etmesi de, bu anlamda güzel bir örnektir. Bu düşünce Anadolu’da seslendirilen müzik eserlerine de etki etmiştir. Anadolu düşünürlerine ait insanlı düşünce etkisinin hissedildiği düşünülen türkülerimizdeki hoşgörü temasının gerek toplumsal, gerekse toplumlar arası barış ve kardeşliğin sağlanmasında son derece önemli olduğu söylenebilir.

Müzik sanatı, Anadolu’da sevgi ile yoğrulmuş ve bunun sonucu olarak ortaya çıkmış olan sanat eserleri de tüm insanları hoşgörü ile kucaklamıştır. Anadolu saz şairleri her fırsatta bu dürümü dile getirmiş ve eserlerinde insan sevgisi ve hoşgörü temasına sıkça yer vermiştir.

Türkülerimizde İnsan Sevgisi ve Hoşgörü Teması

Anadolu insanının duygu ve düşüncelerinin en güzel ifade biçimlerimden biri olan sanat, toplumun bir anlamda sözcüsü olmasının yanı sıra, Anadolu'nun zengin kültürel birikiminin sonraki kuşaklara aktarılmasında da önemli bir rol üstlenmektedir. Bu rol, toplumun tüm kesimleriyle çok yakın ilişki içerisinde olan müzik sanatı söz konusu olduğunda daha da büyük bir anlam içermektedir. Müzik sanatı, toplumun her sosyo-kültürel tabakasında farklı biçimlerde de olsa kendini hissettiren bir özelliğe sahip olması sebebiyle, tüm toplumu etkileyebilecek bir yapıdadır. Anadolu müzik kültüründeki, en önemli yapı taşlarının başında hiç şüphesiz türkülerimiz gelmektedir. Türküleri, bir anlamda Anadolu halkının yaşam biçiminin müziksel bir form yapısına dönüşmüş hali olarak tanımlamak mümkündür. Anadolu türkülerinde sevgili ve ona olan duyguların işlenmesinin yanında; ekonomik, siyasi ve politik düşüncelerin dahi türkülerin ana fikrini meydana getirebildiği birçok örnek görülmektedir. Ünlü düşünür konfıçyus bu konuda “*Müzik devlet kurar, devlet yıkar*” sözü ile halkın düşüncesini yansıtan müzik eserlerinin toplum üzerinde ne derece önemli ve etkili olabileceğini açıkça vurgulamıştır (İçli 1988: 221). Bu durum, Anadolu top- raklarında yüzyıllar boyu süregelen bir haldedir.

Kültürün temel ögesi olan dil, insanları birbirine yaklaştıran, aralarında iletişimi sağlayan en güçlü araçtır (Çevik, 1992: 192). Bu güçlü aracın, diğer bir güçlü araç olan müzik sanatı ile birleşmesi ortaya çok da güçlü bir iletişim aracının çıkmasına imkân tanımaktadır. Toplumların gelenek ve göreneklerine göre değişik özellikler gösteren dil, müzik içinde zengin bir tını ve renk özelliği yaratır (Çevik, 1992: 194). Bu anlamdaki en güzel örnekleri halkın duygularının saf bir halde yansımaları olan türkülerde bulmak mümkündür. Halk türküleri bir anlamda kültürün saza ve söze yansıyan halidir ve bu türkülerin en güzel örnekleri de Anadolu insanları tarafından yüzyıllarca dile getirilmiştir. Anadolu türküleri birçok yönden kendine has özellik ve güzellikler taşımaktadır. Mutluluk, sevinç, hüznün, hasret ve daha birçok duygu ve düşünce bu türkülerde anlam bulmuştur. Anadolu türkülerinde rastlanan en önemli özelliklerden biri hoşgörü ve insan sevgisine olan vurgudur. Anadolu insanının hoşgörü, barış ve kardeşlik duyguları Anadolu türkülerinde kendini açıkça hissettirmektedir. İnsanların birbirlerine hoşgörü ile yaklaşmalarını isteyen ve bu sayede dünyanın daha güzel ve yaşanabilir bir yer olabileceğini vurgulayan hayat görüşü, Anadolu insanının en temel düşüncelerinin başında gelmektedir. Bu düşüncenin toplumda yerleşmesi ve kabul görmesinde “Mevlana, Yunus Emre ve Hacı Bektaş Veli” gibi Anadolu düşünürlerinin payı büyüktür. Özellikle Anadolu’da yaşamış ve halkın gönlünde taht kurmuş olan birçok düşünürün bu konuda halka önemli mesajlar vermesi ve bunu bir yaşam felsefesi haline dönüştürmesi Anadolu insanının hoşgörü sahibi olmasındaki temel değerlerin başında gelmektedir.

Anadolu türküleri incelendiğinde birçoğunun içerisinde “hoşgörü, insan sevgisi ve barış” temasını barındırdığı görülecektir. Özellikle bir yöreye has olmayan bu tutum Anadolu’nun tüm coğrafi bölgelerinde kendini açıkça göstermektedir. Birkaç örnek verecek olursak;

*Tabiatla insan iç içe yaşar
Hoşgörü yolunu açalım dostlar
Dürüst olmayanlar yolundan şaşar
Hoşgörü yolunu açalım dostlar*

*Sevgi pınarında sular durulur
Cahil insan birbirine kırılır
Ermiyor aklımız mantık yorulur
Hoşgörü yolunu açalım dostlar (Ozan ezgini)*

*Bu nasıl kavgalar çirkin döğüşler
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız
Yolumuza engel olur bu işler
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız*

*Hedef alıp dövüştüğün kardeşin
Seni yaralıyor attığın taşın
Topluma zararlı yersiz savaşın
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız (Âşık Veysel)*

İnsan sevgisi ve hoşgörü yüklü Anadolu türkülerini, hoşgörü ve kardeşliğin en önemli elçileri olarak ifade edebilmek mümkündür.

2. Anadolu Düşünürlerinde İnsancıl Yaklaşım ve Hacı Bektaş Veli

Adeta bir kültür çiçeklenmesi olan Anadolu'nun içerisinde barındırdığı değerlerin en önemlilerinde biri de hiç şüphesiz bilim, sanat ve felsefe alanında çığır açmış düşünürleridir. Anadolu topraklarında yetişmiş ve bu coğrafyadaki insanları daha güzele taşımaya çalışmış düşünürlerin birçok farklı alanda önemli çalışmalar yaptıkları bilinmektedir. Fakat hepsinin ortak bir payda olarak ortaya koyabileceği değerlerin en başında, insan ve insana olan sevginin yer aldığı görülecektir. Anadolu'da yaşamış ve toplum yaşantısına fikirleriyle yön vermiş düşünürlerin sıralanacağı bir liste oluşturulacak olursa, Hacı Bektaş Veli'nin hoşgörü ve insan sevgisine olan yaklaşımı ile ön sıralarda yer alacağı düşünülebilir. Her fırsatta insan ve insan sevgisinden bahseden Mevlana ve Yunus Emre gibi pek çok düşünürün ilk olarak akla gelebileceği bu listede Hacı Bektaş Veli'nin yanı sıra Sultan Veled, Seyyad Hamza ve Ahmedî gibi daha birçok ismi de sıralamak mümkündür.

Hacı Bektaş Veli'nin Anadolu'ya yerleşmesi ve Anadolu'yu yurt edinmesinin büyük düşünür ve mutasavvıflardan biri olan Hoca Ahmet Yesevi'nin etkisiyle olduğu düşünülmektedir. İslam'ın yayılması için faaliyet gösteren Ahmet Yesevi'nin tesiri ve yönlendirmesi ile 12. Yy da gerçekleşen göçler Anadolu'yu da etkilemiştir (Köprülü, 1991: 49). Büyük Türk mutasavvıfı Ahmet Yesevi'nin etkisinde kalanlardan biri olan Hacı Bektaş Veli de Ortaasya'dan Anadolu'ya göç ederek ilk olarak Sivas ve daha sonra da Kırşehir'in Sulucakarahöyük / Hacı Bektaş ilçesine yerleşmiştir (Özaslan, 2011: 39). Hacı Bektaş Veli, yaşamının büyük bölümünü burada geçirmiştir.

Hacı Bektaş Veli, Anadolu'nun Türkleşmesinde ve Müslümanlaşmasında önemli roller üslenen bir maneviyat önderidir (Özaslan, 2011:40). Özellikle barış ve kardeşlik konusundaki söylemlerinin oldukça yapıcı ve birleştirici bir nitelikte olduğunu Hacı Bektaş Veli'nin hoşgörü, alçak gönüllü olmak, konukseverlik, insan gönlünü incitmenin sakıncaları gibi konuları sık sık dile getirdiği ve haksızlık yapanları uyararak toplumsal dayanışmanın gelişmesine önem verdiğini söylemenin yanında, küskünlerin barışmasını ve helalleşmesini öğütleyerek toplumda bu tür davranışların yaygınlaşmasını sağladığını da söylemekte mümkündür (Özaslan, 2011: 41). Toplumsal barışa ihtiyaç duyulan her dönemde Hacı Bektaş Veli'ye ait düşünce ve görüşler toplumun zihninde farklı biçimlerde (türkü, şiir, mani, vb.) tekrar canlanmış ve birçok farklı şekilde toplumsal barışın sağlanmasına yardımcı bir unsur olarak yansımıştır. Hacı Bektaş Veli, düşüncesinin özüne insanı koymuştur. Ona göre, yaratılmışların tümü güzeldir. Çünkü yaratıcı, yaratış gücünü elinde tutan Tanrı kötü şey yaratmaz. Öyleyse bütün yaratılmışlar yaratandan ötürü sevilmelidir (Aytaş, 2010:144). Bu felsefe Hacı Bektaş Veli'nin, ne derece insan sevgisiyle dolu olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Hacı Bektaş Veli gerek barışçıl tutumu, gerekse birleştirici söylemleriyle toplum içerisinde oldukça olumlu bir etki bırakmış ve bu sebeple toplumun gönlünde saygın ve özel bir yer edinmiştir. Savran'a göre; Hacı Bektaş Veli ismi halkın %77,7'sinde olumlu, %5.8'inde ise olumsuz çağrışımlar yapmaktadır. Bu sonuç, Hacı Bektaş Veli'nin Türk Halkına mal olan önemli bir şahsiyet olduğunu ortaya koymaktadır. Hacı Bektaş-i Veli deyince halkın zihninde ilk olarak "tasavvuf âlimi" imgesi canlanmaktadır. Bunun yanı sıra halkın zihninde "din adamı" ve "halk ozanı" çağrışımları da ortaya çıkmaktadır. Halkın büyük bir çoğunluğu (%63.1) Hacı Bektaş Veli'yi Türk Kültürünün en önemli figürlerinden biri olarak görmektedir. Bu konuda olumsuz bir görüşe sahip olanların oranı ise ancak %8,8'dir (Savran, 2010: 187).

Her büyük düşünür için zamanla farklı düşünceler ve kanatlar oluşturulduğu gibi, Hacı Bektaş Veli hakkında da çok farklı nitelikte görüşler ortaya sürülmüş ve makaleler yazılmıştır. Öyle ki zaman zaman kendisine ait olmayan görüşler dahi ona mal edilmiştir (Çubukçu, 1987:215). Hacı Bektaş veliye ait olduğu düşünülen söylemlerden bazılarını sıralayacak olursak karşımıza hiçte azımsanmayacak anlamsal güzellikte cümlelerin çıktığını söylemek mümkündür. Bunlardan birkaçını sıralayacak olursak;

- Bir olalım, iri olalım, diri olalım.
- Düşmanınızın dahi insan olduğunu unutmayınız
- İki nesne en büyüktür: Bilgi ve yumuşaklık. Bilgi ile doğruya yol görünür, yumuşaklık ile insanlara katlanılır.
- İncinsen de incitme.
- İnsanoğlu için en kutsal ibadet çalışmak, doğruluk ve insan sevgisidir.

Hacı Bektaş Veli, başta tarihi kişiliği olmak üzere, keramet ve bilgisiyle Anadolu'yu aydınlatmış ve engin hoşgörüsüyle tasavvuf tarihinin en üst noktasında yer bulmuştur. Fikir ve düşüncelerini, kendisine mal edilen ona yakın eserden başta 'Makalat' olmak üzere, 'Kitabü'l-Fevaid', 'Şathiyye', 'Fatiha Suresi Tefsiri' ve 'Şerh-i Besmelle'de dile getirmiştir. Hacı Bektaş Veli'nin, kesin olarak bilinmemekle beraber 1271 (669h.) yılında öldüğü kabul edilmektedir (Özaslan, 2011: 40).

Günümüzde, sadece Anadolu'da değil, Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya, Bosna, Arnavutluk, Macaristan, Romanya gibi ülkelerde de bile bilinen, saygıyla anılmaktadır (Aytaş, 2010:142).

3. Toplumdaki İnsancıl Düşüncenin Türkülerimize Yansıması

Anadolu Türkülerini, toplumun genel yapısı ve özelliklerini yansıtan bir aynaya benzetmek mümkündür. Anadolu Türküleri, insani değerlere konu olması ba-

kımından oldukça zengin bir yapı sergilemektedir. Toplumsal hoşgörü ve iyi niyetin her zerresine işlediği Anadolu Türkülerinde bu anlamda birçok örnek göstermek mümkündür.

Özellikle, insan ve insana olan sevginin yoğun bir biçimde işlendiği Anadolu Türkülerinde, aynı zamanda barış ve kardeşlik duygularına da birçok yerde vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu durum, din, dil ve diğer yönleriyle birçok farklılıklar sergileyen insanların neden uzun yıllar bir arada barış ve huzur içerisinde yaşayabildiğini de oldukça güzel bir şekilde ifade etmektedir. Bu anlamda, Anadolu'nun gerek siyasi, gerekse kültürel özelliklerinin bu durumu kolaylaştırdığını ve buna geniş imkânlar sağladığı söylenebilir.

Barış ve insana olan sevgiye eserlerinde büyük yer veren Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus Emre gibi Anadolu'da yaşamış düşünürlere ait sözler saz şairleri tarafından birçok türküde dillendirilmiştir.

*Adımız miskindir bizim, düşmanımız kindir bizim
Biz kimseye kin tutmazuz, kamu âlem birdir bize
Ben gelmedüm dava için, benim işüm sevi için
Dostun evi gönüllerdir, gönüller yapmağa geldüm*(Gürsoy, 1994: 146)

Yunus Emre, yukarıdaki mısralarında düşmanımızın kin olduğuna ve herhangi bir dava için değil sadece sevgi için yaşadığından bahsetmektedir.

*Yüzün Güzelliği Özün Coşkusu, İnsanı Var Eden Sevgidir Sevgi
Yaşama sevinci yürek tutkusu, Gönlü yar eden sevgidir sevgi* (Akman, 2012: 28)

Yukarıdaki dördlükte de belirtildiği gibi insanı var edenin sevgi olduğu Anadolu türkülerinde açıkça vurgulanmaktadır. Sevmek duygusunun hoşgörünün oluşmasında en önemli etken olduğu bilinmeli ve her konuda sevgi dolu bir yaklaşımın bizi barışa ve hoşgörüye götüreceği unutulmamalıdır.

Toplumsal barış ve hoşgörünün türkülerimize yansımaları günümüzde üretilen halk müziği eserlerinde de kendini göstermeye devam etmektedir. Anadolu saz şairliği geleneğini 21.yy da ve daha güncel bir yaklaşımla yaşatmaya çalışan Neşet Ertaş'ın da birçok eserinde bu konuya büyük önem verdiği görülmektedir. Özellikle insanların birlik ve beraberlik kavramlarından uzaklaşmaya başladığı günümüzde

ortaya koyduğu eserleriyle bu konuya dikkat çeken ERTAŞ, Anadolu insanlarının birlik ve beraberliğe olan ihtiyacına dikkat çeken eserler vermiştir. Ertaş, sevgi ve hoşgörünün toplum içerisinde ne denli önemli bir huzur aracı olduğu fikrini özellikle eserlerinde vurgulamıştır. Ertaş'ın eserlerinden bir örnek vermek gerekirse;

*Yaşama sevinci yürek tutkusu, Gönlü yar eden sevgidir sevgi
Sevgi dolsun badelere içelim, Sevgiler ekelim sevgi biçelim*

İlk aklımıza gelebilecek olan eserlerinden biridir. Özellikle adını belirtmediğimiz daha birçok saz şairin Anadolu'da barış ve kardeşlik üzerine türküler söylediği dikkatlerden kaçmamalıdır. Hiç şüphesiz Anadolu, toplumdaki insancıl düşüncenin sanat eserlerine barış ve kardeşlik olarak yansıdığı Dünyanın en hoşgörülü medeniyetlerine ev sahipliği yapmış topraklarından biridir. Birçok farklı dil, din ve kültürel yapıya sahip medeniyeti yüzyıllarca bir arada ve huzur içerisinde barındırabilmesi bunun en güzel kanıtıdır.

4. Yöntem

Araştırmanın amacı; Türkülerimizdeki hoşgörü temasına toplumsal bakışı ortaya koymak ve “Hacı Bektaş Veli gibi Anadolu düşünürlerinin türkülerimizdeki hoşgörü temasının oluşumuna yaşam felsefeleriyle ne derece katkı sağladığı” sorusuna yanıt aramaktır.

Araştırmanın, Türkülerimizde hoşgörü ve kardeşlik temalarının işlenmesinin temelinde kültürel değerlerimizin önemli rol oynadığını ortaya koyması ve toplumda hoşgörü düşüncenin oluşmasında Hacı Bektaş Veli gibi Anadolu düşünürlerinin felsefeleriyle büyük katkı sağladığını vurgulaması bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

4.1. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan Survey modeli uygulandığı araştırmada anket tekniğine başvurulmuştur. 20 sorudan meydana gelen anket Malatya iline ait farklı sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıklar gösteren yaşam bölgelerinde Tesadüfe Dayalı Örneklem (Random) yöntemiyle uygulanmıştır. Araştırma Malatya ili ile sınırlıdır. Anket çoktan seçmeli sorulardan oluşturulmuş ve 700 örneklem uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS veri anali programı yardımı ile değerlendirilerek ve basit frekans dağılımı yapılmıştır.

5. Bulgular ve Yorum

5.1. Demografik Bulgular

Tablo 1: Yaş Aralığı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
18 yaş ve altı	211	30
19-35 yaş arası	189	27
36-50 yaş arası	152	22
51 yaş ve üstü	148	21
Toplam	700	100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan örneklemelerin % 30 oranında 18 yaş ve altı, % 27 oranında 19-35 yaş arası, % 22 oranında 36-50 yaş arası ve % 21 oranında 51 yaş ve üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Cinsiyet

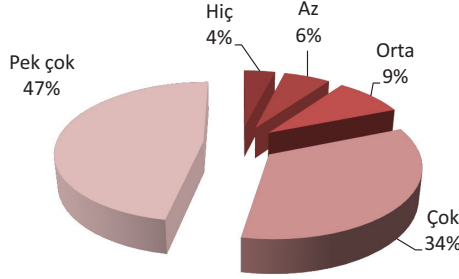
	Frekans (f)	Yüzde (%)
Erkek	363	52
Bayan	337	48
Toplam	700	100

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan örneklemelerin % 52 oranında erkek, % 48 oranında bayan olduğu görülmektedir.

5.2. Türkülerimizdeki Hoşgörü Temasına Yönelik Bulgu ve Yorumlar

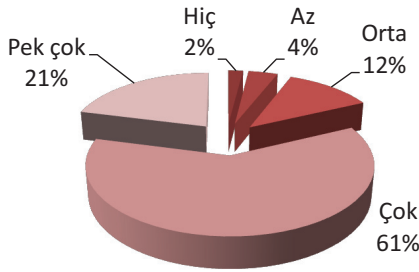
Bu bölümde, Türkülerimizdeki hoşgörü teması ve bunun oluşumunda Anadolu düşünürlerinin rolüne yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmektedir.

Grafik 1: Hoşgörü ortamının yaratılması ya da toplumsal barışın sağlanmasında Hacı Bektaş-i Veli gibi Anadolu düşünürlerinin önemli bir rol oynadığı görüşünü ne oranda gerçekçi buluyorsunuz? Sorusuna örneklerin yanıtları

Grafik 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan örneklerin yaklaşık % 81 oranında “çok” ya da “pek çok” yanıtları vererek hoşgörü ortamının yaratılması ya da toplumsal barışın sağlanmasında Anadolu düşünürlerinin önemli bir rol oynadığı görüşünde birleştikleri görülmektedir. Buna karşın çok düşük bir orandaki örneğin “hiç katkı sağlamadığı” görüşünde olduğu görülmektedir. Anket verileri doğrultusunda, “Hacı Bektaş Veli” gibi Anadolu düşünürlerinin Türk toplumu tarafından toplumsal barışa katkı sağlayan ve bu konuda önemli bir rol oynayan kişiler olarak bilindiklerini söylemek mümkündür.

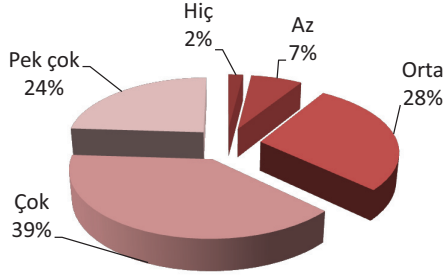
Grafik 2: Halk türkülerimizde insan sevgisi temasının kullanımında Hacı Bektaş Veli gibi Anadolu düşünürlerinin önemli bir katkısı olduğu görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna örneklerin yanıtları

Grafik 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan örneklerin Halk türkülerimizde insan sevgisi temasının kullanımında Anadolu düşünürlerinin önemli bir katkısı olduğu görüşüne yüksek oranda birleştikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan örneklerin % 82 oranında bu soruya “çok” ya da “pek çok” yanıtı vermesine rağmen

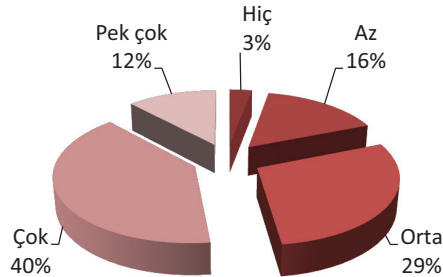
men sadece %6 oranında örneklem “hiç” ya da “az” seçeneğini işaretlemiştir. Araştırma anket verilerine dayanarak, Türk toplumundaki bireylerin halk türkülerimizde insan sevgisi temasının kullanımında “Hacı Bektaş Veli ve Mevlana” gibi insan sevgisiyle dolu Anadolu düşünürlerinin önemli bir katkısı olduğu görüşünde olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 3: İnsan sevgisi temasının kültür ve sanat eserlerinde önemli olduğu görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna örneklemelerin yanıtları

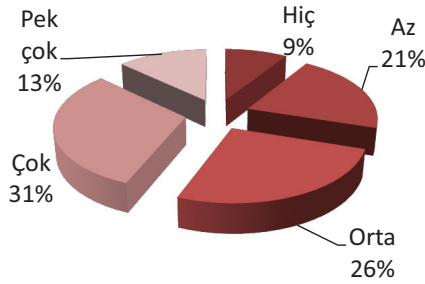
Grafik 3 incelendiğinde, araştırma anketine katılan örneklemelerin İnsan sevgisi temasının kültür ve sanat eserlerinde önemli olduğu görüşüne “pek çok” ve “çok” gibi yanıtlarla farklı oranda katıldığı görülmektedir. Örneklemelerin görüşleri dikkate alındığında, toplum içerisindeki bireylerin kültür ve sanat eserlerinde insan sevgisi temasının kullanılmasının önem taşıdığını söylemek mümkündür. Araştırma verileri dikkate alınarak, sanat eserlerinde insan sevgisi temasının kullanılmasının Türk toplumu içerisindeki bireyler için büyük önem taşıdığını söylemek mümkündür.

Grafik 4: İnsan sevgisi temasının işlendiği kültür ve sanat eserlerinin toplumsal barış sürecini olumlu yönde değiştirebileceği görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna örneklemelerin yanıtları

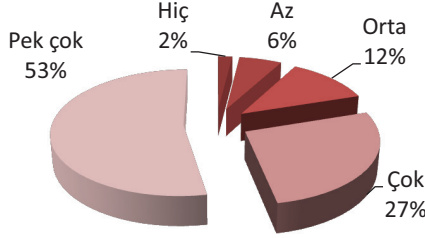
Grafik 4 incelendiğinde, araştırma anketine katılan örneklemelerin “İnsan sevgisi temasının işlendiği kültür ve sanat eserlerinin toplumsal barış sürecini olumlu yönde değiştirebileceği görüşüne ne oranda katılırsınız?” Sorusuna % 52 oranında örneklem “çok” ve “pek çok” yanıtı vererek kültür ve sanat eserlerinin toplumsal barış sürecinde çok önemli olduğu görüşünde iken % 29 oranında örneklem ise bu durumun orta derecede önem taşıdığı görüşünde olduğunu belirtmiştir. Ankete katılan % 19 oranında örneklem ise “hiç” ve “az” seçeneklerini işaretleyerek kültür ve sanat eserlerinin toplumsal barış sürecinde pek önemli olmadığı görüşünü dile getirmiştir. Bu veriler dikkate alınarak, Türk toplumu içerisindeki bireylerin kültür ve sanat eserlerinin farklı seviyelerde de olsa toplumsal barış sürecinde etkili bir unsur olduğu görüşünde birleştiğini söylemek mümkündür. Buna rağmen toplum içerisinde bunu tam aksini düşünerek kültür ve sanat eserlerinin toplumsal barış sürecinde hiç etkili olmadığı görüşünde % 3'lük bir kesimin olduğu da bilinmelidir.

Grafik 5: İnsan sevgisi temasının işleyen halk türkülerimizi dinlemek psikolojik durumunuza olumlu yönde katkı sağlıyor mu? Sorusuna örneklemelerin yanıtları

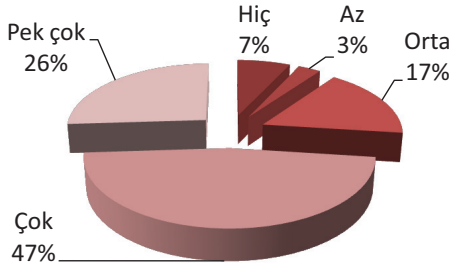
Grafik 5 incelendiğinde, araştırma anketine katılan örneklemelerin “İnsan sevgisi temasının işleyen halk türkülerimizi dinlemek psikolojik durumunuza olumlu yönde katkı sağlıyor mu?” Sorusuna bir birine yakın oranlarda yanıtlar verildiği görülmektedir. En yüksek oranı % 31 ile “çok” olumlu bulanlar oluştururken bunu % 26 oranı ile “orta” derecede etkilediği yanıtını verenler takip etmektedir. Çok yüksek bir ölçüde etkilendiğini belirten örneklem grubu % 13 ile sınırlı kalırken, % 9 oranında örneklem ise bu durumdan hiç etkilenmediğini belirtmiştir. İnsan sevgisi temasının işleyen halk türkülerini dinlemenin psikolojik durumunu “az” oranda da olsa olumlu etkilediğini düşünenler ise % 21 oranındadır. Bu veriler dikkate alınarak, İnsan sevgisi temasının işleyen halk türkülerini dinlemenin Türk toplumunda genel anlamda olumlu yönde psikolojik etkiler bıraktığını söylemek mümkündür.

Grafik 6: *Halk ozanları ya da geniş kitlelere hitap edebilen günümüz sanatçılarının insanları sevgiye ve barışa götürmek gibi bir amaca sahip olmaları görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna örneklerin yanıtları*

Grafik 6 incelendiğinde, araştırma anketine katılan örneklerin sanatçıların insanları sevgiye ve barışa götürmek gibi bir amaca sahip olmaları görüşüne % 53 oranında “pek çok” ve % 27 oranında “çok” yanıtı verdikleri görülmektedir. Buna karşın zıt görüşte olan ve sanatçıların insanları sevgiye ve barışa götürmek gibi bir amaca sahip olmalarını gerekli bulmayanların oranı ise % 2 oranında “hiç” ve % 6 oranında “az” olarak görülmektedir. Araştırma verileri dikkate alınarak Türk toplumunun genel anlamda sanatçıların insanları sevgiye ve barışa götürmek gibi bir amaca sahip olmaları görüşünde birleştiklerini söylemek mümkündür.

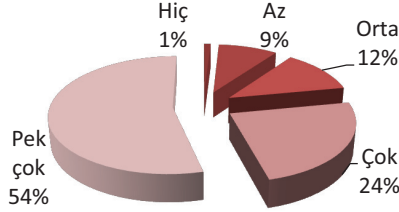
Grafik 7: *Toplumsal hoşgörünün sağlanmasında müzik eserlerinin etkili olduğu görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna örneklerin yanıtları*

Grafik 7 incelenecek olursa, araştırma anketine katılan örneklerin toplumsal hoşgörünün sağlanmasında müzik eserlerinin etkili olduğu görüşüne birleştikleri görülmektedir. Yaklaşık % 74 oranında “pek çok”, “çok” yanıtlarıyla toplumsal hoşgörünün sağlanmasında müzik eserlerinin etkili olduğu görüşü desteklenirken, buna karşın sadece yaklaşık % 10 oranında örneklem “hiç” ve “az” yanıtları vererek toplumsal hoşgörünün sağlanmasında müzik eserlerinin etkili olmadığı görüşünde

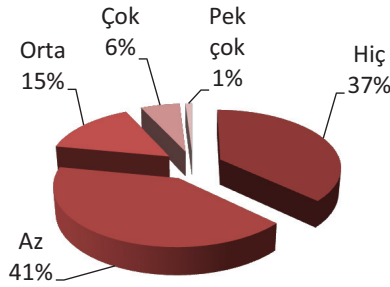
olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonuçları dikkate alınarak, Türk toplumunda yaşayan bireylerin genel anlamda toplumsal hoşgörünün sağlanmasında müzik eserlerinin etkili olduğu görüşünde olduklarını söylemek mümkündür.

Grafik 8: *Hoşgörü kavramının sanatçılara ait eserlerin en azından bir bölümünde yer edinmesi görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna örneklemelerin yanıtları*

Grafik 8 incelenecek olursa, Araştırma anketine katılan örneklemelerin büyük çoğunluğunun hoşgörü kavramının sanatçılara ait eserlerin en azından bir bölümünde yer edinmesi görüşüne olumlu yönde katıldıkları görülmektedir. Bu görüşe katılmayan örneklemelerin oranı % 1 oranında “hiç” ile sınırlı kalmıştır. Buna karşın örneklemelerin % 54 oranında “pek çok” ve % 24 oranında “çok” yanıtları verdikleri görülmektedir. Bu verilere dayanarak, Türk toplumunda yaşayan bireylerin hoşgörü kavramının sanatçılara ait eserlerin en azından bir bölümünde yer edinmesi görüşünde olduklarını söylemek mümkündür.

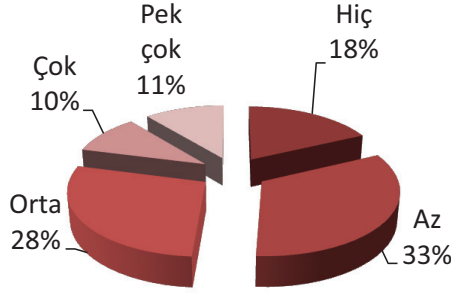
Grafik 9: *Anadolu Türkülerinde şiddet içeren öğeler bulunduğu görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna örneklemelerin yanıtları*

Grafik 9 incelendiğinde, Anadolu türkülerinde şiddet içeren öğeler bulunduğu görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna araştırma anketine katılan örneklemelerin büyük oranda katılmadıkları görülmektedir. Araştırma anketine katılan örnek-

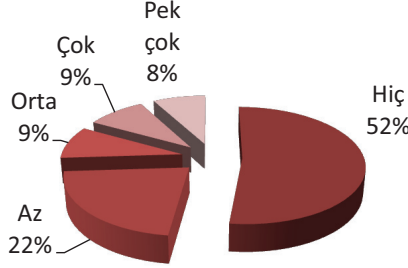
lemlerin % 37 oranındaki kısmı Anadolu türkülerinde şiddet içeren öğeler bulunmadığı görüşünü dile getirirken % 41 oranında örneklem ise bunun az bir miktarda olduğu görüşünü ortaya koymuştur. Araştırma anketine katılan örneklemelerin sadece % 1 oranındaki kesimi “pek çok” ve % 6 oranındaki kesimi de “çok” yanıtı vererek Anadolu türkülerinde şiddet içeren öğeler bulunduğu görüşünü dile getirirse de bu çok düşük bir oranda karşımıza çıkmaktadır. Araştırma verileri doğrultusunda, Türk toplumunun genel anlamda ve çoğunlukla Anadolu türkülerinde şiddet içeren öğeler bulunmadığı yönünde bir düşünce içerisinde olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 10: Kahramanlık türkülerinin şiddet içerdiği görüşüne ne oranda katılırsınız?
Sorusuna örneklemelerin yanıtları

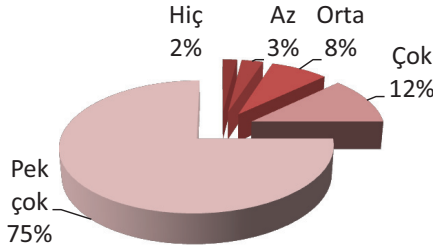
Grafik 10 incelenecek olursa, araştırma anketine katılan örneklemelerin % 33 oranında “az”, % 28 oranında “orta”, % 10 oranında “çok” ve %11 oranında “pek çok” yanıtları vererek farklı derecelerde de olsa kahramanlık türkülerinde şiddet unsurlarının bulunduğunu düşündükleri görülmektedir. Buna karşın, % 18 oranındaki oranında örneklemin de hiçbir şiddet unsuru içermediği yönündeki görüşü de dikkatlerden kaçmamalıdır. Araştırma anket verilerine dayanarak Türk toplumunda kahramanlık türkülerinin şiddet içerdiği görüşünün yaygın olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 11: Kahramanlık türkülerinin hoşgörüyeye aykırı olduğu görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna örneklerin yanıtları

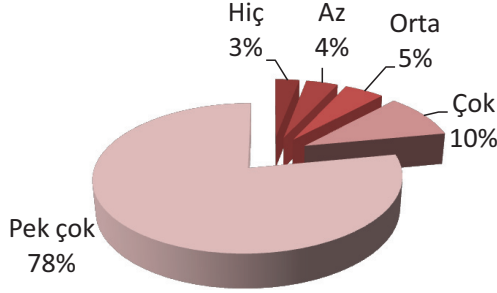
Grafik 11 incelendiğinde, araştırma anketine katılan örneklerin büyük çoğunlukla kahramanlık türkülerinin hoşgörüyeye aykırı olmadığı görüşüne birleştikleri görülmektedir. Özellikle % 52 oranında örneklem “hiç” seçeneğini işaretleyerek bu konuda daha kesin bir yargı ortaya koymuş ve kahramanlık türkülerinin hoşgörü karşıtı bir amaca sahip olamadıklarını açıkça dile getirmişlerdir. Buna karşın sadece % 8 oranında örneklerin “pek çok” ve % 9 oranında örneklerin “çok” seçeneğini tercih etmiş olması görülmektedir. Araştırma verileri doğrultusunda, kahramanlık türkülerinin Türk toplumunun küçük bir kesimi haricinde hoşgörüyeye aykırı olarak düşünülmediğini söylemek mümkündür.

Grafik 12: Anadolu türkülerinde “hoşgörü temasının” “şiddet temasına” göre daha egemen olduğu görüşüne hangi oranda katılırsınız? Sorusuna örneklerin yanıtları

Grafik 12 incelendiğinde, Araştırmaya katılan örneklerin Anadolu türkülerinde “hoşgörü temasının” “şiddet temasına” göre daha egemen olduğu görüşüne hangi oranda katılırsınız? Sorusuna % 75 gibi yüksek oranda “pek çok” yanıtı verdiği görülmektedir. Araştırma verileri doğrultusunda Türk toplumunda Anadolu türkülerinde “hoşgörü temasının” “şiddet temasına” göre daha egemen olduğu görüşünün hâkim olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 13: *Toplumsal şiddeti destekleyen bir sanat anlayışının tehlikeli olduğu görüşüne ne oranda katılırsınız? Sorusuna örneklerin yanıtları*

Grafik 13 incelenecek olursa, Araştırmaya katılan örneklerin % 78 gibi büyük bir oranda toplumsal şiddeti destekleyen bir sanat anlayışının tehlikeli olduğu görüşüne olduğu görülmektedir. Araştırma verileri doğrultusunda, Türk toplumundaki bireyler arasında toplumsal şiddeti destekleyen bir sanat anlayışının tehlikeli olduğu görüşünün hâkim olduğunu söylemek mümkündür.

6. Sonuçlar ve Öneriler

Bu araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlar neticesinde düşünülen çözüm önerileri aşağıda maddeler halinde sıralanmaktadır.

6.1. Sonuçlar

“Hacı Bektaş Veli” gibi Anadolu düşünürlerinin Türk toplumu tarafından toplumsal barışa katkı sağlayan ve bu konuda önemli bir rol oynayan kişiler olarak bilindikleri. Türk toplumundaki bireylerin halk türkülerimizde insan sevgisi temasının kullanımında “Hacı Bektaş Veli ve Mevlana” gibi insan sevgisiyle dolu Anadolu düşünürlerinin önemli bir katkısı olduğu görüşünde olduğunu. Sanat eserlerinde insan sevgisi temasının kullanılmasının Türk toplumu içerisindeki bireyler için büyük önem taşıdığı. Türk toplumu içerisindeki bireylerin kültür ve sanat eserlerinin farklı seviyelerde de olsa toplumsal barış sürecinde etkili bir unsur olduğu görüşünde birleştiği. İnsan sevgisi temasının işleyen halk türküleri dinlemenin Türk toplumunda genel anlamda olumlu yönde psikolojik etkiler bıraktığı. Türk toplumunun genel anlamda sanatçıların insanları sevgiye ve barışa götürmek gibi bir amaca sahip olmaları görüşünde birleştikleri. Türk toplumunda yaşayan bireylerin genel anlamda toplumsal hoşgörünün sağlanmasında müzik eserlerinin etkili olduğu görüşünde oldukları. Türk toplumunda yaşatan bireylerin hoşgörü kavramının sanatçılara ait eserlerin en azından bir bölümünde yer edinmesi görüşünde oldukları. Türk toplu-

munun genel anlamda ve çoğunlukla Anadolu türkülerinde şiddet içeren öğeler bulunmadığı yönünde bir düşünce içerisinde olduğu. Türk toplumunda kahramanlık türkülerinin şiddet içerdiği görüşünün yaygın olduğu fakat kahramanlık türkülerinin Türk toplumunun küçük bir kesimi haricinde hoşgörüyü aykırı olarak düşünülmediği görülmektedir. Türk toplumunda Anadolu türkülerinde “hoşgörü temasının” “şiddet temasına” göre daha egemen olduğu görüşünün hâkim olduğu. Türk toplumdaki bireyler arasında toplumsal şiddeti destekleyen bir sanat anlayışının tehlikeli olduğu görüşünün hâkim olduğu araştırma sonucunda elde edilen sonuçlardır.

6.2 Öneriler

Türk toplumu tarafından toplumsal barışa katkı sağlayan ve bu konuda önemli bir rol oynayan kişiler olarak bilinen “Hacı Bektaş Veli” gibi Anadolu düşünürlerinin barışçıl söylemlerine müziksel boyuttaki sanat eserlerinde daha fazla yer verilmelidir. Sanat eserlerinde insan sevgisi temasının kullanımına özen gösterilmelidir. Eserlerinde insan sevgisi temasının kullanımına yer veren sanat akımları ve sanatçılar kamusal ve toplumsal yönden desteklenmelidir. İnsan sevgisi ve barış temasının işlendiği müzik eserlerine görsel ve işitsel medya araçlarında daha fazla yer verilmelidir. Sanatçılar, hoşgörü ve barış kavramına eserlerin en azından bir bölümünde yer vererek toplumsal barışa katkı sağlamalıdır. Şiddeti içeren ve şiddeti destekleyen bir sanat anlayışının toplumsal barışa zarar verebileceği görüşünün tüm platformlarda her yönüyle desteklenmelidir. Sanat dallarının ve özellikle müzik sanatının toplumları yönlendiren faktörlerin başında geldiği unutulmamalı ve bu anlamda atılacak adımların toplumsal barışı nasıl etkileyeceği iyi düşünülmelidir.

Kaynakça

- AYTAŞ, G. (2010). “Hacı Bektaş Veli ve Thomas More'da Hümanizm”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 55. Sayı s:139-148.
- AKMAN, H. (2012). *Gönül Dağında Bir Garip*, İş bankası Kültür Yayınları, İstanbul: s:28.
- ÇEVİK, S. (1992). “Müzikte Söz Ögesinin Önemi”, *Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s:192-196.
- ÇUBUKÇU, İ. (1987). *Türk-İslam Kültürü Üzerinde Araştırmalar ve Görüşler*, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, s: 215-216.
- GÜRSOY, S. (1994). *Yunus'un Şiir Dünyası*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, s:146.
- İÇLİ, S. (1988). “İnsanın Vasıf Dokusunun Geliştirilmesinde Müziğin İşlevleri”, *1. Müzik Kongresi Bildirisi*, Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- KAYA, D. (2001). *Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni Kayseri*. s. 411-432.

- KOÇ, Ö. S. (2011). "Fenomenolojik Açıdan Bir Türkü Çözümlemesi: 'Yüce Dağ Başında Yanar Bir Işık', *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer* s: 1125-1132
- KÖPRÜLÜ, F. (1991). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, DİBY. Ankara: s:49.
- ÖCAL, D. (2000). "Hacı Bektaş Veli Üzerine Türkiye ve Uluslararası Alanda Yapılan Çalışmalara Genel Bir Bakış", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Dergisi*, s:13.
- ÖZARSLAN, S. (2011). "Hacı Bektaş Veli'nin Uluhiyet Anlayışı", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16. Sayı s:39-48.
- ÖZDEMİR, Ş. (1995). *Yunus Emre Nasrettin Hoca Hacı Bektaş Veli Düşüncesinde Hoşgörü*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- SAVRAN, H. (2010). "Türabî Divanı ve Dil Özellikleri", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Yaz 2010/55, Ankara: s: 325-340.

